

CATALONIA

L'ANGLO-SAXONISME. PER JAUME BROSSA ROGER

QUI és el que descobrirà l gran tonic per refer els pobles malalts, anèmics i decaiguts? No hi ha fórmules per construir civilitzacions a mida de la nostra voluntat. Si la voluntat individual és una il·lusió, la voluntat general o col·lectiva serà un mito. No sabem el com i el perquè un poble s fa gran, fort, poderós, amb consciència de sa grandesa, força i poder, ni sabem encara quina és la malura o passa que descompon a una nació i la precipita a la decadència més desastrosa. Sabem solament que quan un poble ha fet coses grosses les ha fetes perquè ha tingut una forta impulsió expansiva o una voluntat intel·ligent que l'ha menat a la realització de quelcom que a voltes és l'ideal, a voltes és l'ambició de la poixança. Però com s'ha de fer per adquirir aquella força impulsiva o aquella voluntat fixa, és en lo que estem a les fosques.

Però si no podem exhibir en abstracte fórmules d'embriologia o desenrotllament socials, podem al menys fixar-nos en els organismes madurs i plens de vida, i investigant els puntals de la llur història podem obtenir esquemàticament quelcom que ns orienti per conèixer la llei de llur *devenir*. Veus-aquí l motiu d'aquests estudis sobre l'Anglo-saxonisme.

I

ORIGEN DE LA POIXANÇA DE L'INGLATERRA

La destrucció de l'Armada Invencible, que per l'Espanya va servir sols per obtenir una frase immortal (però mentida) de Felip II, per l'Inglaterra va ésser una revelació:

BARCELONA, 15-31 JULIOL 1898

L'Inglaterra va *apendre* d'aquell fet que si volia ésser gran, forta i respectada, els seus fills havien d'ésser bons mariners, i que l millor escut per sa independència era una gran armada. Aquella *revelació* indicà al poble anglès una aspiració que havia d'ésser sa norma en la política internacional; i en el terreny aventurer-mercantil, que així com havia destruït l'armada espanyola, també havia de destruir les tres hegemonies colonials existents en aquella època: l'espanyola, la portuguesa i l'holandesa. Essent els anglesos bons mariners, el mar havia d'ésser el teatre de ses conquestes, i essent el poder comercial son objectiu, sos medis havien d'ésser pacífics.

Desde Raleigh ençà l'Inglaterra ha tingut una gran dinastia de lo que ella qualifica *Empire-builders* (constructors de l'Imperi), i aquests no han sigut prínceps ni reis, sinó mariners o homes d'un gran esperit emprendor.

El fruit de tantes iniciatives eixides de la revelació aquella l trobem a Trafalgar, on Nelson fa una liquidació de les esquadres coaligades de l'Espanya i de la França. Aleshores, el prestigi de l'Inglaterra queda arrelat i després se converteix en la *bête noire* de Napoleó. La França, nació de gran força expansiva *dintre l continent europeu*, veu amb gelosia l'expansió del poble anglès en les altres parts del món.

Però l'Inglaterra, a últims del segle passat, sabia colonisar, però no sabia governar les colònies que fundava, i la guerra de l'independència dels Estats Units li donà una altra *revelació*. El mal govern i ignorància de Jordi III va portar el problema colonial anglès a una situació semblant a la creada en l'imperi colonial espanyol per la toçuderia de la Restauració. L'Inglaterra reconeix l'in-

dependència al Nord-Amèrica, i desde aleshores son sistema colonial se basa sobre l'*self-government*.

L'Inglaterra té l poder d'aprendre de ses victòries i de les de sos enemics.

Si oficialment l'expansió colonial, una marina forta i el *self-government* en les colònies eren les formes exteriors de sa poixança, l'Inglaterra trobà una altra revelació en l'economia política dels Adam Smith. La llibertat comercial fou el moll que alimentà son poder i expansió. Mentre les altres nacions se tanquen dins un proteccionisme barbre, l'Inglaterra, confiant en la força i la constància de caràcter de sos fills, envia sos productes a tots els ports i països del món.

II

L'IMPERIALISME BRITÀNIC

Sota l punt de vista de la moral nacional, l'Imperi anglès té per conseqüència l'augment de l'orgull metropolità, el recel i l'antipatia ètnics vers els pobles que envegen l'expansió de l'Inglaterra. Dins el camp de la política interior produeix dugués tendències. El partit conservador, amb en Disraeli per principal portant-veu, afirmà la voluntat de l'Inglaterra en conservar un imperi que renova la poixança del de Roma i del d'Alexandre. El partit liberal renegà d'aital imperialisme i volia l'independència de les colònies. Els primers qualifiquen als segons de *little Englanders*, i an els ulls d'un *tory* clàssic l'independència absoluta colonial és una heretgia de lesa englandisme.

An en Disraeli s deu el títol d'emperatriu que sempre més s'ha donat a la reina Victòria, i ella n'està tant engelosida que mai més ha perdonat an en Gladstone son *little Englandism*, fins ni al morir el *great old man*. En Gladstone deia que l reialme d'Inglaterra era prou per fer-se respectar per tot arreu i que no s necessitava l'aditament de l'imperi colonial.

De fet, les colònies són independents,

puix tenen *home rule* complet, i l'únic llaç d'unió a la metropoli és la Corona.

Els liberals reprotxaven an els conservadors i imperialistes que la mania imperialista obligava a l'Inglaterra a tenir una marina grossa i costosa per defensar les colònies en cas de que qualsevol nació forana volgués atentar a llur independència.

De fet, així ha quedat el problema de l'engrandiment colonial de l'Inglaterra, fins que l'influència poderosíssima den Gladstone ha obrat una espècie de *contrôle* o vigilància continua sobre la política i la vida constitucional de son país. Però en Gladstone ha mort en el moment que per tot arreu apareixen enemics i rivals del poder de l'Inglaterra.

La França, seguint considerant a l'Inglaterra com al seu enemic hereditari, s'alià am qualsevol potència l'aspiració de la qual siga l'aminoració del poder naval de la «Greater Britain».

L'Alemania no sent menys enveja; però parenta, al fi, de l'Inglaterra, comprèn que no és am la guerra que s pot fer disminuir el senyoriu que aquesta té en totes les mars. L'Alemania aprèn de sos enemics, i per competir am l'Inglaterra empleia son mateix procediment: l'expansió comercial. L'Inglaterra i ses colònies sofreixen nova invasió de fresca sang germanica, i dotats els alemanys d'una instrucció integral superior a la del terme mig imperant a Inglaterra, allà on s'estableix un alemany s'emporta sempre l'avantatge sobre l'anglès.

Militarment, la nació que pot infligir una gran ferida en l'imperi colonial de l'Inglaterra és la Rússia. Els triomfs d'aquesta en l'extrem Orient han anorreat el comerç i la diplomàcia anglesos. Guanyant la Rússia una preponderància en la Xina, el territori indi subjecte a la Gran Bretanya està en perill. Per conservar ses possessions, l'Inglaterra s'oposa a tot lo que signifiqui desmembració o repartiment de la Xina, mentre que la Rússia, l'Alemania i la França comprenen que l'invasió europea a la Xina farà desaparèixer l'hegemonia de l'Inglaterra en terres i mars asiàtiques.

Ara bé: l'Inglaterra té l pressentiment que ni comptant amb l'apoi de les Colonies pot fer cara a la coalició de les tres nacions del continent. Ultimament, per fer perdre l'unitat de mires que entre la França, l'Alemania i la Rússia hi ha envers la Xina, la diplomacia anglesa ha coquetejat amb l'Alemania fent sortir la mampara de l'afinitat de raça. Però ls ulls de l'Inglaterra se giren persistentment cap als Estats Units. Aixís s'entén que l'Inglaterra hagi ajudat indirectament a plantejar el conflicte americà-espanyol, i per xò a l'Inglaterra interessa tant la qüestió de les despulles de l'imperi colonial d'Espanya en l'extrem Orient.

Imperialisme i anglo-saxonisme: veus-aquí ls dos topics que ocupen a la premsa, revistes i a tota l'opinió pública d'Inglaterra. Aquest esperit és el que fa mirar com a un semi-déu a un home com en Cecil Rhodes, centaure d'Hernan Cortès i Antoni Lopez, si no més modern, més financier, i a la fi més idealista. Cecil Rhodes ha adquirit una fama universal a causa de la temptativa del Capità Jameson per invadir el Transwaal. Ja és sabut el resultat: per lo tant no hi ha necessitat de que m'hi deturi.

Però Cecil Rhodes és un explorador financier que per guanyar nous terrenys per l'Imperi estableix companyies que vénen a ésser la celula primaria d'una colonia.

L'Inglaterra té massa terreny, més del que pot explotar, i deixa a l'iniciativa particular l'obrir noves terres al comerç i al progrés. La *Chartered Company*, que treballa baix la direcció de Cecil Rhodes, s'ha imposat, entre altres, la missió d'establir el telegraf en tota la costa oriental d'Àfrica fins al Caire. Aquesta empresa necessitaria cinc anys per portar-se a cap, i, malgrat el ser qualificada de somni impracticable, són molts els que creuen que passat dit lapse de temps l'ideal serà un fet.

En el terreny de la diplomacia en pocs anys l'Inglaterra ha sofert tres rebufos: el del susdit Transwaal, el de Venezuela i el més recent de Port Arthur i Talién-wan.

Si l'Inglaterra hagués tingut la consciencia

de que per medi de les armes podien sortir a la mida de son gust, sens dubte hauria empleiat la força.

Tres anys enrera una aliança amb els Estats Units hauria sigut repudiada per tota l'Inglaterra. Els inglesos menyspreaven massa als nord-americans per fer una aliança amb ells. Ara, comprenent que una unió ofensiva i defensiva d'amdues potencies podria lluitar avantatjosament contra totes les demés coalicions possibles, l'Inglaterra inclina la balança de la diplomacia del costat que puga afavorir an els Estats Units.

Crec que en els Estats Units, si bé se sent grat a l'Inglaterra per son paper en l'actual guerra, no voldran ajudar an aquesta per resoldre sos futurs conflictes en l'extrem Orient. L'argument principal està en que a l'Inglaterra se li ha vist el joc i que en els Estats Units se té l convenciment de que al cercar l'unio a l'Inglaterra no la guia més que son tradicional egoisme.

L'anglo-saxonisme és diferent de l'esperit *yankee*. Els Estats Units són un agregat de diferents pobles i races de procedencia anglo-saxona, irlandesa, escocesa, germanica i holandesa; per lo tant, el primitiu caracter saxó no existeix, sinó que tots els susdits elements, barrejats amb els procedents de les nacions llatines i esclaves, han donat per resultat el *yankee*. És una raça nova, és una nació nova, i la civilisació occidental adquireix allí un timbre absolutament nou. Els vuit milions de *yankees* d'origen irlandès mantenen l'estendard de l'odi contra la nació que ha victimisat a l'Irlanda; i com aquests representen un dels elements més rics i poderosos d'aquella nació, contribuiran a que l'aliança am l'Inglaterra tardi en ésser efectiva.

III

ELEMENTS INTELLECTUALS EN EL CARACTER INGLÈS

En conseqüència de lo expressat, l'anglo-saxonisme és eminentment anglès, és a dir,

una especie de narcisisme de la Gran Bretanya. Aquesta s contempla en tots els oceans i s'enamora de sa força i voldria fer arribar l'urpa per tot arreu.

No pot dir-se que l'expansió d'Inglaterra siga conseqüència de sa solida instrucció, com, segons Renan, era l cas de l'Alemania (respecte a son poder militar), ni tampoc consisteix sa força en el valor de son terreny, com passa a França, puix sa agricultura fou sacrificada bonament an el lliurecambi. Sa força consisteix en sa constancia per obtenir lo que vol.

Però, am tot, una nació pot esser rica, forta i amb instrucció pràctica, i no fer una gran civilitació. Per mi aquest és el cas de l'Inglaterra. Temuda com a nació; admirada pel vigor físic i la voluntat forta de sos fills; quasi tant rica com tot el continent europeu plegat; amb institucions que conserven frescor malgrat els terbolins de la revolució moderna. L'Inglaterra no pot arribar a triomfar per sobre dels altres pobles de la civilitació occidental. Varies voltes hi dit a inglesos que la supremacia de la França respecte a l'Inglaterra consistia en que la França, desde l Renaixement, triomfava en els pobles civilitzats, i l'Inglaterra triomfava en els pobles per civilisar. Això és un fet innegable. Cap europeu pot substreure-s a la dominació espiritual de França, i pocs europeus, siguen llatins, germanics i eslaus, s'entreguen am preferencia a la civilitació anglesa.

I jo considero això no baix el punt de la lluita etnica, sinó baix el de l'intellectualitat. Fixem-nos en el moviment filosòfic, literari i religiós de la França i l'Alemania i comparem-lo amb el de l'Inglaterra. I al mateix temps tinguem present el principi de Fichte de que hi ha una gran correspondencia entre l caracter d'un individu i ses idees.

L'essencia de la literatura i poesia germaniques està en suggerir una emoció sentimental o intel·lectual que porti a l'endevinació de l'idea que palpita en totes les coses. El moll de l'art i del pensament francès, més pagà que l germanic, va dret a procurar una conjunció del plaer i l'harmonia plastica am

la simpatia social humana. L'ideal de la literatura, l'art i la filosofia ingleses és predicar per fer gent bona i de sa casa.

És indubtable que la poesia lirica anglesa és rica i abundant; però si exceptuem a Shelley i a William Morris, on trobem, entre ls considerats com a classics, ideals vastos i aixamplats, atrevits, de conquesta de lo inconnegut? El segell de la religió dona fatalment un limit a l'especulació, i un poble que per conservar l'ideal ha hagut de necessitar la Biblia com a incentiu és impossible que puga donar una civilitació intel·lectual harmonica, completa i sintetica. Com deia molt bé l'exegeta alemany David Frederic Strauss, un home modern pot trobar més aliment espiritual en en Goethe que en tota la Biblia plegada.

En el terreny filosòfic l'especulació anglesa s'ha donat al descobriment de processos cosmologics, biologics i sociologics, arribant-se a la creencia de que per medi de l'evolució podien explicar-se tots els fenòmens de l'Univers. Indubtablement l'evolució i el transformisme són doctrines de gran valor i alcanç; però, passen d'esser altra cosa que l'estudi d'un procés? Deia n Renan que l'evolució la varen descobrir els francesos, i ls inglesos l'han presa per fer-ne sa filosofia. Però mireu com canvia en les mans d'un Guyau, d'un Fouillée i d'un Tarde.

L'inglès, essent un poble evolutiu i conservador a la vegada, havia d' enamorar-se del principi que am simplicitat havia d'explicar-li la llei del seu *devenir*.

Fora del coneixement pràctic del seu *devenir*, l'especulació metafísica, la contemplació per medi de l'art, poc havia de servir-li; la poesia i la literatura filosofiques, la musica, com idea sense paraules, li havien de romandre absolutament estranyes i antipatiques.

Perxò s'explica que l prerrafaelisme no hagi donat els fruits que hi havia dret a esperar d'artistes tant grossos com Rossetti, Burne Jones, William Morris i del més o menys afí Watts. El moviment estetic anglès en lloc fou tant ridiculitzat com a l'Inglaterra mateixa, i a hores d'ara encara són pocs els indivi-

us que tenen una clara concepció de lo que dit moviment representa.

Aquells que cerquin el misticisme deslliurat de la religió dogmàticament petrificada, en dits artistes trobaran molts elements per una nova estètica. I els que, a més d'això, cerquin l'embelliment de la vida en totes ses manifestacions, William Morris senyala el camí de la compenetració de l'art i la vida.

La delimitació de l'imaginació s'veu en totes les manifestacions de la vida anglesa; de manera que si el filistisme hagués d'adoptar una pàtria s'hauria d'establir a Anglaterra.

IV

RIVALITAT ENTRE ANGLO-SAXONS I NEO-LLATINS

Com he dit, l'expansió d'un país no és la mida d'una civilització, puix aleshores s'hauria d'admetre que amb el descobriment d'Amèrica i ses possessions d'Orient, l'Espanya tenia una civilització. Admetre aquest principi seria un error com aquell de creure que el despoblament d'una nació és una prova de decadència. Veritat és que, donada l'organització social present, a major nombre d'habitants major riquesa; però sense recórrer a arguments maltusians se pot creure lo que diu Herbert Spencer (i això és aplicable a la França) que la disminució en la població pot ésser una prova d'una major intel·lectualitat en el país que la passa.

Els espanyols i els anglo-saxons han sigut els dos pobles que, desde el Renaixement, han tingut més força expansiva, i a hores d'ara no sé veure que l'Espanya hagi tingut mai una civilització grossa i completa i intel·lectual.

Una nació pot pregonar enfàticament que en els seus extensos dominis mai se pon el sol, i en fet de civilització deixar-los a la lluna de València.

Jo crec que la potència d'una nació respecte a la universalitat s'ha de jutjar per les coses que dona al món. La Grècia dona sa filo-

sofia i son art; Roma, el dret i el cesarisme; l'Itàlia, Machiavelli i el renaixement en les arts; l'Alemania, la Reforma i l'Exegesi del Cristianisme; la França, l'Enciclopèdia, la Revolució i el Socialisme; l'Espanya, la Companyia de Jesús.

L'Anglaterra ns ha donat Shakespeare, qual dramaturgia és el resum d'empelts de diverses literatures. Shakespeare és el poeta de la passió, però no és el poeta de l'idealitat. En això és inferior a Hugo i Lamartine. Canta el món tal com és, i en el món de Shakespeare tot-hom troba el premi o el càstig en la passió que el posseïa. En tots sos personatges la voluntat o l'impulsió instintiva adquireixen una gran plasticitat, i per xò ns agraden, perquè ns exhibeixen lo que pot l'acció, o siga el perllongament de l'individualitat. Shakespeare serà immortal, però s'erren els que veuen en ses creacions una profecia de sers d'una societat ont els homes seran més forts que ara.

Shakespeare, la Bíblia i el Lliure-cambi són els tres puntals de l'ànima anglesa, i lo que siga lluny d'aquestes tres entitats és música celestial.

Així, doncs, com la raça anglesa no ha de considerar a la llatina una raça de somniadors, romàntics, sense noció de la realitat, i amb una nervositat femenina que l'impossibilita per governar?

L'anglo-saxó s'vanagloria de que en la lluita de races ella i la raça germanica han deixat a la cèltica com una raça no dirigent en la conducta dels pobles. I així és. En la Gran Bretanya els Irlandesos, els Escocesos, els Gaèlics, estan absorbits pels Saxons, i lo que ha succeït en la Gran Bretanya ha succeït en les demés parts del món, exceptuant l'Europa.

Però Sedan és una altra il·lustració de lo que acabo de dir. La raça galica-romana fou batuda per l'Alemania; no fou absorbida perquè la França tingué virilitat per refer-se de pressa; però qui sap si els principals elements de sa regeneració estan en els francs i no en els llatins i en els galates!

En no ésser per la França, els pobles

llatins haurien perdut tota significació en el món. Bismarck tenia raó, fins a cert punt, al dir que la raça llatina era la raça femella d'Europa.

L'Inglaterra mira am llastima a les nacions llatines perquè s troben en un estat de descomposició política i social tremenda. En totes elles la desmoralisació més completa està corcant el sistema parlamentari, i en cap d'elles el poder executiu té prestigi fort. A la França l militarisme amenaça sempre esborrar l'obra de la revolució i ofegar la veu de la minoria intel·lectual. A l'Itàlia una altra amenaça, la del Vaticà, posa a la nació en continu sobressalt; per altra part, la falta d'unitat nacional i la lluita pel pa són suficients per emperillar la monarquia. En quant a Espanya... on són les paraules per descriure sa verdadera situació?

Els pobles llatins no serveixen per colonisar, i quasi podria dir per conquerir. Recordem-nos d'Abissínia, de Madagascar i de totes les gestes colonials de la monarquia espanyola.

V

LLIÇONS PERA L'AVENIR

Els anglo-saxons s'enduen el sceptra del món. Ells despleguen llur força pera subjectar els pobles més distants, siga la que s vulga llur raça, llur religió i llur llengua. Nosaltres empleiem el temps en destroçar-nos a nosaltres mateixos.

Ens hem de convèncer de que no servim per colonisar, i si volem fer-ho n'hem d'aprendre.

Però hem de començar per aprendre de les nostres desfetes i aprendre en les victòries dels nostres enemics.

De tots els pobles llatins, no obstant, el francès és l'únic que té consciència de la rivalitat de les races saxones, germaniques i escandinaves.

Per regenerar-se ls pobles llatins haurien de començar per desfer-se de la tendència a l'unitat de poder; tendència heretada de

l'Església Romana. Aquesta és enemiga de la varietat, i per lo tant de la Naturalesa.

Si no podem conquistar el món per medi de la colonisació i el comerç, ens queden molts camins per explorar: el de les idees, el de l'art i de la literatura.

Els pobles llatins units podrien enviar una nova concepció de la Vida i de la Societat a tots els pobles sense distinció de raça, llengua i religió.

Després d'haver passat per un nou estat de diferenciació i particularisme, i de simplificació legislativa, i après dels saxons el respecte al dret de tots i llur tendència a la llibertat comercial i llur repugnància del militarisme, ja am moviments lliures, l'ànima llatina podria entrar de ple en la Societat nova fonamentada sobre l'Aristocràcia del caràcter. Per arribar an aquest estat s'han de rompre molts motllos, moltes unitats socials que empresonen a l'ànima moderna. Sols amb un ideal polític i social superior podrem rivalisar am les races saxona i germaniques.

Nosaltres ens alabem dels nostres timbres ancestrals, del sentit de la bellesa que ls grecs posseïen, del sentit de vida civil que ls romans sustentaven, de la sentimentalitat generosa de la raça celtica; i en això fem com aquells *hidalgos* que ensenyen als visitants de llurs mansions llurs tresors en pintures, tapiços, armes i reliquies històriques i no tenen queviures per alimentar-se. L'invasió dels barbres trobà a la raça llatina fent ombres xinesques a les platges luxuriantes del Mediterrà; i si volem que l'herència llatina no s perdi hem de desensopir-nos i enterrar les velluries que ns priven d'una personalitat moderna.

Actualment se necessita esser cego per esser optimista. Hi ha pobles que no escarmenten i sels ha de perdonar llur crim, per repugnant que sigui, pensant que són pobles ineptes per la cultura, puix se troben bé en llur estat d'instintivitat perenne. L'Inglaterra està a l'aguait per veure com s'engrunen els restos del famós imperi iber...

En lloc com a Inglaterra la guerra hispano-americana ha despertat tant gran interès.

Dies endarrera tota la premsa anglesa parlava extensament del manifest de l'*Unió Catalanista*, citant-lo com l'única veu sensata que en la present crisi havia traspasat el Pireneu. Passejant per la gran metropoli jo pensava: «Poc se podien pensar cinquanta anys enrera, quan mitja dotzena d'escriptors i poetes romàntics fundaven el renaixement català, que a la fi del segle XIX Catalunya havia de fer patent al món que té una personalitat nacional pròpia». Això m'encoratjava i me portava a considerar aquest altre pensament: «Dintre cinquanta anys el mapa d'Europa haurà canviat radicalment; i qui sap quines seran les nacions vives i les nacions mortes». Malgrat la crisi que passa l'món greco-romà-galatà, hem de confiar que un revifament li farà guanyar el temps perdut.

Per lo referent a Espanya, recordo que fa dos anys en Paul Adam, al tornar d'un viatge a la Península, deia: «La regeneració d'Espanya té de venir dels Vascos i dels Catalans».

Ben mirat, pel renaixement de les nacions mediterrànies s'han de destruir dugues portes: la *Sublim Porta* i la *Puerta del Sol*.

JAUME BROSSA ROGER

GABRIEL D'ANNUNZIO. PER JOAN PEREZ JORBA

(Continuació)

En les *Elegie romane*, publicades en 1892, trobem an en d'Annunzio en una situació depressiva d'ànima. L'idea primordial d'aquest llibre li fou suggerida per les *Romanische elegien* den Goethe. Quan vareig llegir, abans de conèixer les *Elegie romane*, els encomis exagerats que n feien la major part dels crítics francesos, me les vaig representar impregnades d'una poesia tant profunda i sincera com la de l'autor del *Wilhem Meister*, encara que distinta en el fons de la que va inspirar an aquest. Però la desil·lusió ha sigut després ben dolorosa. De diferents, les elegies

germaniques i les italianes ho són emotivament i fins d'espectació poètica: mentres les den Goethe ns condueixen amb optimisme i serenitat a l'antiga Roma dels Cesars, les den d'Annunzio ns transporten am lassitut i engunia a l'epoca refinadíssima del Renaixement. La postració i el decaïment morals, la tristesa persistent i la mort del desig, la resignació dolorosa i l'expiació mortal: heus-aquí ls sentiments que predominen i que melancònicament ensombreixen les *Elegie romane*. La visió estètica que ofereixen de la Roma dels Medicis, gaire bé sempre hi és terbolada i malaltosa i esblaimada. An això afegeixis l'artifici recarregat de les composicions, fetes utilitzant els hexàmetres que tant predilectes eren als llatins.

En aquests versos hi desfilen estèticament els monuments notables que encara s conserven de l'epoca de la Renaixença, com són la Villa d'Este, la Villa Chigi, la Villa Medici, Il Pettine, i es poetisen alhora les alegories titolades *Felicem Nioben*, *Ave Roma*, *La Sera Mistica*.

VILLA CHIGI

Muti, così, vagammo: così, l'uno a fianco dell'altra
simili ad ombre erranti sotto un fatal castigo.
Era la carne stanca; le palpebre erano gravi;
era nelli occhi quasi una caligine.

.....
Ella non più beveva l'anima mia ne' baci
Ella bevea soltanto le lacrime sue ne' miei baci.
Lacrime di quelli occhi, pur vi sentii sul cuore
ardermi fra'l disgusto che a flutti salia dal profondo,
lacrime di quel dolci occhi ove il cielo io vidi!

III

Or non vedeva il cielo nelli occhi di lei; ma dolore.
Ella tacea pur sempre, pallida più del cielo.

VI

Ella, ella, a un tratto, come ferita, ruppe in singhiozzi:
ruppe ella in disperate lacrime; ed io la vidi
nel mio pensiero, quasi nel guizzo d'un lampo, io la vidi
umile sanguinare, umile boccheggiare,
stesa tra'l sangue, e alzare le supplici mani dal rosso
lago; e dicea con gli occhi: — Io non ti feci male. —

IL VOTO

— Ave, Maria. Voi fate, o Madre misericorde,
ch'ella non m'ami! Fati ch'ella non m'ami, o ch'ella
muoia! *Togliete il truce amore a l'anima sua,
misericorde Madre, e a me il supplizio!*

Les aficcions morals trasbalçaven desde feia temps el cor sensible den d'Annunzio; el sofriment intern anava fent-se-li cada dia més punyent i esglaiador, obligant al seu esperit a fer-lo devenir actiu per medi de la poesia i de la novela, transformant-lo en obra d'art i convertint-lo en simbolisme, pera així poder-lo alleugerir una mica. I d'aquesta manera l sofriment venia a produir-li una delitosa voluptat. Al passar per la cerebració instintiva que indueix a la creació estetica, el dolor esdevé, per tot artista de debò, un plaer suprem: al tornar-lo a crear, el seu esperit verament s'hi recrea. En aquesta situació d'ànima s trobava n d'Annunzio al publicar en 1893 el seu llibre de versos *Poema paradisiaco. Odi navali*. Aquí la seva poesia s'ha tornat sobtadament fosca i terrible, espiritual i simbòlica, envoltada tota ella per un misteri religiós i humà. El seu aroma és recarregat i subtil, donant a la psicologia que amb ella s fa refinaments de crudeltat o de tendresa, divagaments decadentistes que respiren llatinisme i harmonia. La tristesa en aquests versos pren un caracter metafísic. El sentimentalisme hi produeix una afecció tendra i mística i hei fa experimentar concirosos anhels d'infinít i d'immortalitat. Una mena de fatalisme enguniós pesa damunt de les passions que en aquest llibre s poetisen.

LA SERA

III

*Piangi, tu che bai nei grandi occhi la mia
anima ed in cui palpita il mio cuore
segreto, o tu, sorella del Dolore,
sorella della Sera, unica mia.*

L'ansia espiritual d'amor absolut, l'ardenta aspiració dels cors a les passions supremes i doloroses, se troben expressades d'una manera viva i desesperada en les estro-

fes següents, que verament simbolisen el desig sensual de torment i d'infinít, solucionant-se en la comunió eterna de l'Amor i de la Mort.

*Voglio un amore doloroso, lento,
che lento sia come una lenta morte,
e senza fine (voglio che più forte
sia de la morte) e senza mutamento.*

*Voglio che senza tregua in un tormento
occulto sien le nostre anime assortite;
e un mare sia presso a le nostre porte,
solo, che pianga in un silenzio intento.*

*Voglio che sia la torre alta granito,
ed alta sia così che nel sereno
sembri attingere il grande astro polare.*

*Voglio un letto di porpora, e trovare
in quell' ombra giacendo su quel seno,
come in fondo a un sepolcro, l'Infinito.*

Després en d'Annunzio entra en un estat de decadencia pura, que condensa bé l'ensomniament poetic de l'Aprile:

*Socchiusa è la finestra, sul giardino.
Un'ora passa lenta, sonnolenta.
Ed ella, che'era attenta, s'addormenta
a quella voce che giù si lamenta
— che si lamenta in fondo a quel giardino.*

Pera fruir poesia tendra i commoguda, no més cal llegir amb atenció les composicions següents, que revelen un aspecte particular de l'ànima den d'Annunzio:

ROMANZA DELLA DONNA VELATA

*...Ma quale fu la musica? Ma quale
fu il sogno? Ma qual era il vostro viso,
donna velata? Il giorno era autunnale
(mi sovviene del giorno, all' improvviso.)*

*La musica fluiva, nel sovrano
incanto di quel giorno moribondo,
con tal dolcezza che il mio cuore umano
non la sostenne. Ed un oblio profondo
de la vita mi trasse in un lontano
mondo. Ah perchè di quel lontano mondo,
anima mia, non ti sovviene più?*

CONSOLAZIONE

*Non pianger più. Torna il diletto figlio
a la tua casa. E stanco di mentire.
Vieni; usciamo. Tempo è di risorgere.
Troppo sei bianca: il volto è quasi un giglio.*

*Vieni; usciamo. Il giardino abbandonato
serba ancora per noi qualche sentiero.
Ti dirò come sia dolce il mistero
che vela certe cose del passato.*

*Ancora qualche rosa è ne' rosai,
ancora qualche timida erba odora.
Ne l'abbandono il caro luogo ancora
sorriderà, se tu sorriderai.*

*Ti dirò come sia dolce il sorriso
di certe cose che l'oblio afflisce.
Che proveresti tu se ti fiorisse
la terra sotto i piedi, all'improvviso?*

*Perchè ti neghi con lo sguardo stanco?
La madre fa quel che il buon figlio vuole.
Bisogna che tu prenda un po' di sole,
un po' di sole su quel viso bianco.*

I la bellesa sorprenent de la poesia *Le foreste?*

*Foreste bionde come donne bionde,
e taciturne, verso i grandi cieli
sognano, ove la nuvola diffonde
lenta i suoi veli;*

*O tu, bionda foresta, amante immensa
e senza nome,
ora chiediamo a te l'estremo
sonno, la morte.*

*Ma non l'opaca morte ne le bare
sterili; ben, la pace in che tu sogni
verso i cieli: dormir teco, sognare
tutti i tuoi sogni...*

El sentiment que produeix el sentir tot d'una escolar-se la juvenesa i pressentir la seva mort, quan un home comença a veure blanquejar en la testa els primers cabells grisos, no l'he sentit mai expressat de la manera magistral i emocionada, ni am la tristesa i malinconia fondes que n d'Annunzio ha infós a la seva poesia *O Giovinezza*:

*O Giovinezza, ah me, la tua corona
su la mia fronte già quasi è sfiorita:
Premere sento il peso de la vita,
che fu sì lieve, su la fronte prona.*

Les poesies que constitueixen les *Odi Navali* són les més vibrants i poderoses

que n d'Annunzio ha escrit. Tenen un no sé què d'epicament vigorós i alhora místic, un aire foscament antic i al mateix temps simbolic. En aquest recull de versos se veu també que n d'Annunzio s'ha penetrat, pel seu cantó, de la força estetica dels procediments emocionals den Whitman.

La base fonamental de la seva cultura, la genesi intel·lectual de la seva formació poètica, la va obtenir en d'Annunzio en l'estudi apassionat dels poetes llatins, en l'imitació de l'estructura primitiva i difícil dels versos den Carducci. Però l seu esperit progressiu va anar explorant, sense reposar, cada dia nous horitzons poètics, formes de versificació més perfectes cada dia. I de la justesa d'imatges dels llatins passava a la meditació literària del Dant, del Petrarca i dels *quattrocentisti*; després va empapar-se de l'ànima estetica del Renaixement, compenetrant-se en les obres den Leonard, del Tizià i dels pintors d'aquella epoca memorable; i mentres s'amistava intel·lectualment am l'esperit idealista dels moderns prerrafaelites, repassava am fervor i entusiasme ls antics poetes grecs, pera aprendre-hi la daurada plasticitat i la musicalitat deliciosa dels llurs versos perfectissims, la flexibilitat harmonica i profunda de la pensa llur. En comptes d'entregar-se al decadent nervosisme psicologic den Baudelaire, se va penetrar del simbolic fatalisme den Percy Shelley, embadalint-se al mateix temps en el paganisme olimpic, davant de la profunda i serena intel·lectualitat den Goethe. A l'ultim ell va caure a les urpes delitoses i alhora verinoses del gran Wagner, el geni simbolic per excellencia, el qual li va desvetllar una viva simpatia per la deliquescencia dels simbolistes decadents. Ara, filosoficament en d'Annunzio s troba sota l'influencia animica i mental den Nietzsche, si bé l temperament d'aquell, tal volta inconscientment, havia ja practicat les teories del celebre pensador alemany, molt abans d'haver-les conegut.

A la vegada que n d'Annunzio conreava am tant d'enginy i de saviesa la poesia, desde les primeres composicions ell se va

dedicar amb capacitat meravellosa a escriure en prosa. A divuit anys va donar a l'estampa un llibret de contes, *Terra vergine*, que exhalava un aroma de poesia ingenua, suau i commoguda. És remarcable el relat que porta per títol *Les Campanes*. Dos anys més endavant, sense donar-se treva, en d'Annunzio va publicar un nou volum en prosa, *Il Libro dei Vergini*, contenint en sa majoria quadrets inspirats en les costums i en fets de la seva terra. En aquests contes s'hi observen els procediments un xic brutals del realisme d'aquell temps. En 1886 va apareixer una nova serie de relats, *San Pantaleoni*, entre ls quals figura l'història esgarrifosa d'aquell pobre mariner, d'aquell pobre *Martiri* a qui ls seus companys escorxen d'una manera horrible al posar-se a tallar, per curar-lo aviat, un considerable gra vermell que li ha sortit al coll. Realisme ferestec i selvatge, que ha sigut après en les obres literàries den Zolà i den Maupassant.

Però n d'Annunzio s preocupava més que tot de fer art transcendent i humà, art que fos una manifestació real i alhora superior de la vida de l'home, que estudiés els més profons problemes de l'ànima d'aquest, que semblés una vivent i eterna expressió de l'existència intel·lectual, sentimental i sensual dels esperits de més alta cultura interior d'avui. Pera poder realisar aquest propòsit va consagrar-se amb decisió i amb tot el seu talent de geni al cultiu de la novel·la. I a vinticinque anys va revelar-se com un gran artista en aquest gènere al presentar-se de sobte amb la bella i atrevida arquitectura d'*Il Piacere*.

En d'Annunzio no ha arribat encara a la serena mentalitat den Goethe, ja que la fredor i l'impassibilitat del seu britanisme, no són més que externes, ja que la seva vida moral és massa impetuosa; però sel pot considerar ben bé com un gran artista de passió i de pensament. Amb una continua i fonda suggestió de les internes realitats, en les seves novel·les ell tradueix la diversa complexitat d'emocions en una ànima intel·lectual, descrivint els canvis més radicals del seu voler i els estats successius de la seva consciència

mitjançant un mètode d'anàlisi refinat i penetrant. Els heroies mateixos de les seves novel·les són poetes i artistes i psicolects, i en d'Annunzio tot sovint els exhibeix en una auto-observació moral, els entrega amb freqüència a la llur contemplació íntima. Però l'excés d'anàlisi martiritza el cor d'aquests personatges. Un home continuament els troba en una irritació sensual exasperada, que porta a cops la llur ànima a un nihilisme fosc i negre. I els veiem manifestar-se egoistes i epicurians i perfidiosos en els *Romanzi della Rosa*.

En aquesta serie de novel·les en d'Annunzio simbolisa ls ardents desitjos, els plaers enervadors i les decepcions engunioses de la carn; deduint-ne, profunda i vivament, la filosofia pessimista de la vanitat i de l'infelicitat en l'amor sensual. La passió uns cops hi està portada bojament i amb furor, d'altres fins al deliri i a la crudeltat. I en els seus personatges assistim freqüentment a un ideològic procés de somnis monstruosos, de voluntats decadents i malaltes, d'imaginacions excitades i perverses. En canvi, tenim en els *Romanzi del Giglio* individus que, a l'ensem que eleven el llur esperit, concentren i exerceixen interiorment la llur fortificada voluntat. D'aquí ve l'adopció per ells de la vida interna com a fonament de tota acció i de tota energia, colectiva o individual. Però amb tot i el gran acatament a la filosofia nietzscheana, la compassió i la pietat a voltes en *Le Vergini* migriuen; bé que encara en Cantelmo no hi assoleix l'expansiva bondat. En el primer volum d'aquesta trilogia, les idealitats de l'ànima prenen formes sensibles, però invisibles, i les seves revelacions lluminoses creen una atmosfera supraterrèstre. En les *Novelles de la Magrana*, en d'Annunzio diu que presentarà l'home d'imperiòsa voluntat, realisant, mercè al domini del món extern, la més alta i viva fecundació del Jo, l'engrandiment i multiplicació del propi esperit al contacte de les multituds. És així que idealment ell resoldrà l'antinomia entre l'acció i el pensament, i els grans moviments collectius vindran a ésser en profit d'individualitats dominadores.

Com se veu, en d'Annunzio tracta ls més transcendents problemes de la psicologia, preocupant-se sobre tot de lo que més impedeix l'afirmació de l'home conscient o intel·lectual en l'existència, de lo que puga facilitar en ella la redempció del seu esperit. En comptes de fer psicologisme social, en d'Annunzio fins aquí no ha observat sinó l'individu particularment, tendint avui, consegüent am l'idea inicial de les seves obres, a descriure l'home que condensi individualment la voluntat colectiva.

Alguns elements revolucionaris oportunistes i en el fons reactius, entre ls quals els joves iniciadors del Naturisme, combaten furiosament la novela *individual* psicológica, perquè, en la llur opinió, s'ocupa únicament de casos de consciència aïllats, analisant estats d'ànima exclusius a l'home en sí, estudiant conflictes interiors i observant malalties i febres i neurosis no més que en l'individu; per quina raó, en el criteri llur, no poden interessar molt ni poc a l'humanitat en general. Aquest concepte de l'art *individualista* és, al meu judici, absolutament parcial i erroni. Com més coneixença s'tinga de l'home en particular, més profund serà l'sentit que de l'Humanitat s'adquireixi. Mitjançant l'anàlisi és com millor se pot arribar a la síntesi. Precisament el gran progrés que avui s'ha obtingut en la novela s'heu a l'art *individualista*, tota vegada que, dedicant atenció preferent a l'home pensant i sentint i obrant *per sí*, estudiant els seus moviments animics i les seves volicions, arriba a suggerir una idea més fonda i una comprensió més ample de l'ànima humana en general. Ja que en l'Humanitat hi han, com en tot, categories, i en les categories excel·lències, els simbolistes decadents i els enamorats de les altes especulacions del pensament, entenent-ho així, s'han entregat a una psicologia refinada i minuciosa de l'home intel·lectual, el qual ve a representar d'una manera alta, condensada en ell, a l'humanitat que pensa am més profunditat i elevació. Darrerament els partidaris de la filosofia socràtica i alhora nietzscheana de l'ascensió continua, del pro-

gressiu enaltiment humà i espiritual, han vingut a ocupar-se detingudament de la existència de l'home superior, inspectant les situacions més elevades de la seva ànima i del seu intel·lecte, ja que n'l'home superior és en qui s'concreten les aspiracions més altes de l'Humanitat, en el Sobrehome és en qui ella s'enalteix, se dignifica i es deifica gaire bé.

La composició de les noveles den d'Annunzio denota una habilitat extraordinària. El conjunt és bell i arquitectònic, de gran proporció de línies. Tant els anàlisis com els dialectes i les descripcions estan escrites amb un sentiment profund de la realitat, tant els uns com els altres suggereixen tot seguit una alta idea de veritat estètica. Els personatges estan ben definits i viuen i enraonen de debò. En d'Annunzio sap reproduir la vida, sap crear intelligències i ànimes. Els refinaments delicats que empleia en els matisos d'emoció i de sentiment els fa devenir clars i perceptibles. La prosa és rítmica i magnífica, de gran harmonia i fluidesa en els períodes, d'una plasticitat daurada en la frase, d'una gran variació de tons esmortuïts i vius, de colors apaïbagats i encesos en les paraules.

A principis de l'any 1889 en d'Annunzio va publicar *Il Piacere* (El Plaer), primer volum de la trilogia nomenada *I romanzi della Rosa*. Aquesta novela és la més franca i apassionada de l'autor del *Trionfo della Morte*, és la que més vivament deixa traslluir la joventut impetuosa den Gabriel d'Annunzio. La composició d'*Il Piacere*, emperò, mostra l defecte de trobar-se un xic massa atapeïda d'observacions i d'anàlisis psicològics. Aquesta obra simbolisa una sensualitat aixelebrada i ardent, crudel i perversa, que s manifesta genesicament per una passió alhora estètica i voluptuosa envers la bellesa de la Dóna. La vanitat i amargor tristíssimes que causa el Plaer són conseqüència lògica i fatal de la gaubança inútil dels sentits, venen a ésser resultat del gaudiment que no feconda. «Sorrìdo,—expressa en d'Annunzio en la dedicatòria al seu company Michetti,—

MELANGIA

LLETRA D'IGNASI IGLESIAS

MUSICA D'ENRIC MORERA

VEU

dolç

El meu ga-lan se n'és a - nat l'in-grat! se
El meu ga-lan se n'és a - nat l'in-grat! se

Poc a poc

PIANO

p

f

n'és a - nat ca - mi de Fran - ça. — El meu ga - lan me n'ha dei - xat l'in -
n'és a - nat quan més l'ai - ma - va. — El meu ga - lan me n'ha dei - xat l'in -

cresc.

f

- grat! que - dant mon cor sen-sees-pe - ran - ça. Po-bra de mi! Jo l vull se-guir
- grat! quan el Rec-tor jans es-pe - ra - va. Po-bra de mi! Per mon des-tí

pp